

VY_12_INOVACE_CJL_DRD_10

Digitální učební materiál

Sada: Komplexní jazykové a stylistické rozbory pro vyšší gymnázium

Téma: Jazykový rozbor – neumělecký text

Autor: PhDr. Lenka Drdlová

Předmět: Český jazyk

Ročník: 2. ročník VG

Využití: Prezentace určená pro procvičení a opakování učiva

Anotace: Materiál opakuje a procvičuje informace z oblasti jazykového stylu publicistického, z oblasti tvarosloví, slovotvorby, sémantiky, syntaxe.

Tužka s gumou - geniálně jednoduchý vynález

Když 30. března 1858 předkládal svou žádost o patent, uvedl v ní zhruba toto: „Tužku vyrobím obvyklým způsobem, přičemž z její délky rezervuji asi čtvrtinu, do ní pořídím drážky vhodné velikosti a vlepím kousek gumy. ...“

Hymenu Lipmanovi bylo tehdy jednačtyřicet let.

Olověnou nebo stříbrnou tyčinkou se psalo od starověku a tuha do toho vstoupila už v 16. století. Podle legendy tehdy poblíž anglické vesnice Borrowdale bouře vyvrátila strom a jeho kořeny vyvalily na povrch podivný černý materiál. Lidé, kteří nevěděli, o co jde, ho nazvali latinsky plumbago čili olověná ruda, odtud se dlouho tužkám říkalo olůvko. Ve skutečnosti šlo o grafit, s nímž se dalo psát, ale protože mazal, obaloval se časem dřevem.

Koncem 18. století se grafit začal mlít na prášek, mísil se s jílem a vypálením v podstatě vznikla dnešní tuha. My si připomeňme, že do historie tužky vstoupil na přelomu 18. a 19. století i Josef Hardtmuth a jeho českobudějovický Koh-I-Noor.

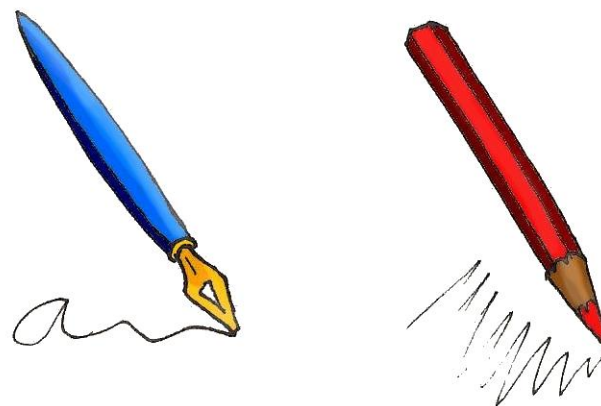


Úkoly k větnému rozboru:

- 1) Rozeber dané souvětí. Urči jeho druh, druhy VV, vztahy VH:

Ve skutečnosti šlo o grafit, s nímž se dalo psát, ale protože mazal, obaloval se časem dřevem.

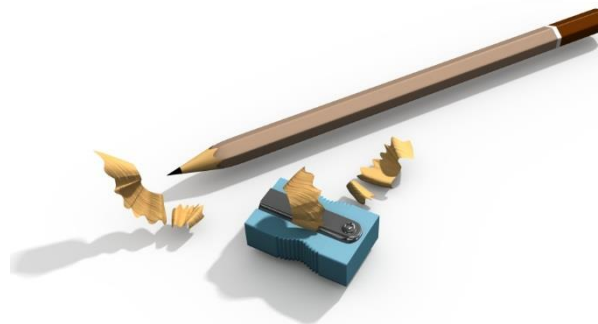
- 2) Najdi v textu sousloví a uveď další příklady sousloví z jiných oborů.
- 3) Ve větě ***Koncem 18. století se grafit začal mlít na prášek,*** urči podmět a přísudek. Urči druh přísudku.



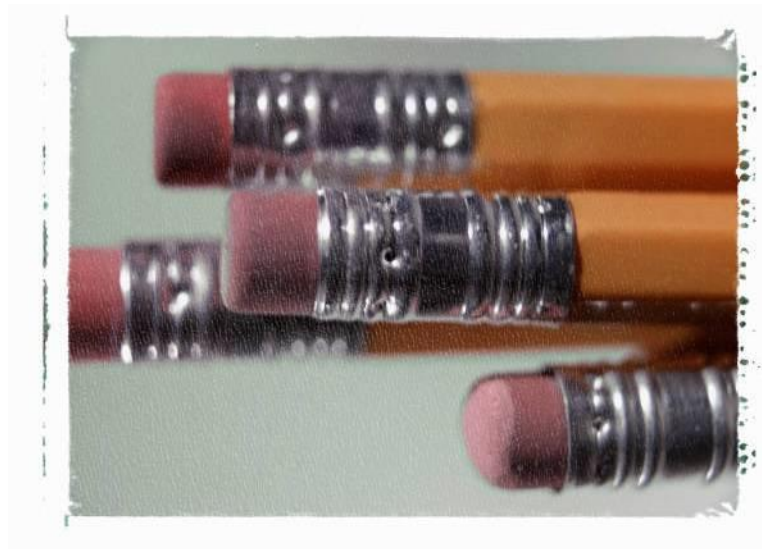
Obr. 2

- 4) Najdi v textu slova vzniklá skládáním.
- 5) Uved' ostatní způsoby tvoření slov v češtině. Pokus se k nim najít v textu odpovídající příklad.
- 6) K daným slovům uved' vhodná synonyma:

Patent; legenda; tužka; podivný.



- 7) U daných sloves urči jejich kategorie:
pořídím, se psalo, připomeňme si
- 8) Uved' co nejvíce materiálů, na které lidé v minulosti psali a v současnosti mohou psát.



- 2) starověk, českobudějovický
- 3) odvozování, zkracování (není v textu), přejímání z cizích slov (patent, grafit, historie)
- 4) **patent** – registrace vynálezu; **legenda** – příběh, pověst, vyprávění; **tužka** – psací potřeba; **podivný** - zvláštní
- 5) **pořídím** – 1. os., č. j., čas přít., zp. ozn., rod č., vid dok., tř. 4., vzor prosí
se psalo – 3. os., č. j., čas min., zp. ozn., rod trpný, vid nedok., tř. 1. vzor maže
připomeňme si – 1. os., č. mn., čas -, zp. rozk., rod č., vid dok., tř. 2., vzor mine

Zdroje:

Magazín Víkend DNES: Pravidelná příloha deníku MF Dnes. Praha: MAFRA, a.s., 23.-24. března 2013. ISSN 1210 1168.

s. 5, autorka Marie Homolová

[cit. 2013-03-23]

Obr. 1, 3, 4: Microsoft PowerPoint klipart

Obr. 2, 5: vlastní tvorba – všechna práva vyhrazena

Děkuji za pozornost.



Obr. 5

Gymnázium Nové Město na Moravě